

OM UDBREDELSEN AF DET HUNDREDGRADIGE THERMOMETER I DANMARK OG NORGE

AF H. C. ØRSTED

(FORHANDLINGER VED DE SKANDINAVISKE NATURFORSKERES ANDET MØDE. 1840. P. 65—66.
KJØBENHAVN 1841)¹

Som bekjendt er man endnu ikke kommet overeens om en almindelig Inddeling af Varmens Maal, omendskjøndt man er enig nok om dette Maal selv, idet alle bruge Afstanden mellem Isens Tøningspunkt og Vandets Kogepunkt, som den egentlige Maalestok, hvorimod man deler den snart efter *Fahrenheit* i 180, snart efter *Reaumur* i 80, snart efter *Celsius* i 100 Grader, ei at tale om andre Inddelinger, som ikke have opnaaet noget udbredt Bifald. Man indrømmer let, at Grunden til den *Fahrenheitske* Inddeling og dennes 32° under Maalestokkens sande Begyndelse nu blot har en Betydning i Videnskabens Historie, og det samme gjelder ikke mindre om *Reaumurs* firesindstvegradige Inddeling, saa at der ingen Strid er om, at den *Celsius*ske er den for vort Talsystem meest passende og brugbare. Aarsagen, hvorfor man endnu holder paa en af de to andre, i England meest paa *Fahrenheits*, i Tydskland, som ogsaa her og i Norge meest paa det *Reaumurske*, er kun den Betragtning, at det i sig selv ikke er vigtigt for Videnskaben, hvilken af disse Inddelinger man vælger, og man derfor ikke vil forlade en Inddeling, hvortil man er vant, og i hvis Sprog saa mange Iagttagelser ere indførte. Dersom man ikke saae hen til Andet end det nærværende Øieblik, vilde denne Grund være tilstrækkelig — thi man kan ikke nægte, at Antagelsen af en anden Inddeling medfører meget Bryderie, og meest for de ivrigste Benytttere af Iagttagelserne — men betænker man, at de allerede nu have at bearbejde saare talrige Iagttagelser, udtrykte i de forskjellige Thermometeres Sprog, saa sees det let, at man dog i de allerfleste Tilfælde har to Thermometeres Sprog at overføre i det tredies. Der gaves en Tid, da de Franske næsten udelukkende brugte *Reaumurs* Thermometer, Englænderne det *Fahrenheitske*, Tydskerne dels det ene af disse, dels det andet, medens de Svenske benyttede det af *Celsius* anbefalede hundredgradige. Men siden de Franske i Revolutionstiden indførte det hundreddeelte Thermometer, har det hos dem efterhaanden saa godt som ganske fortrængt det *Reaumurske*. Hos Englænderne

¹ [Findes ogsaa i: Samlede og efterladte Skrifter. 8. Bd. S. 27. Kbhn. 1852.]

begynder ogsaa det hundreddeelte Thermometer at komme mere og mere i Brug. I Tydskland benyttes det ligeledes hvert Aar mere og mere. Følgen heraf vil blive, at det hundredgradige Thermometer i Tiden bliver det almindelige, og Nutidens Iagttagere efterlade da Fremtidens Physikere et desto større Arbeide i Henseende til Thermometerangivelsernes Beregning, jo længere de beholde *Reaumurs* eller *Fahrenheits*. Det er derfor min Overbeviisning, at man i alle Lande burde saasart som muligt indføre den hundredgradige Inddeling i Thermometersproget. Imidlertid skulde jeg ikke have ført dette paa Bane i denne Kreds, dersom ikke vor Sammenkomst hertil gav en særskilt Anledning. I Sverrig har det hundreddeelte Thermometer allerede været i Brug næsten i hundrede Aar. Vore Naboer have aldeles ingen Grund til at forlade denne hos dem allerførst indførte og af saa mange gode Svenske Iagttagere benyttede Inddeling; derimod have de to andre Skandinaviske Nationer al Opfordring til i denne Sag at nærme sig Naboriget. Det vil allerede bidrage meget til at frembringe den ønskelige Eenhed, naar man anvender Thermometerets hundreddeelte Maalestok i videnskabelige Skrifter og Forhandlinger — og den virkelige Indførelse vil lidt efter lidt følge efter — men hver af os kan i sin Kreds bidrage hertil, og saaledes virke for denne lille Green af indbyrdes Forening og Sammenhold.

OVER SKYPOMPEN ²

AF H. C. ØRSTED

(DANSK FOLKEKALENDER FOR 1842. P. 169—187. KJØBENHAVN 1842)¹

Alle de Naturgrandskere, som ikke selv have udtænkt en Forklaring over Skypompen, ere temmelig enige om, at Videnskaben endnu ikke har lært os noget Tilfredsstillende derom. I en

¹ [Findes ogsaa i: Samlede og efterladte Skrifter. 8. Bd. S. 33. Kbh. 1852.]

² Nærværende Afhandling er skrevet i Aaret 1837,* og en Oversættelse deraf har været indført i *Schumachers astronomisches Jahrbuch* for 1838. Fra Tydsk er den bleven oversat paa Engelsk. At den ikke allerede for længe siden er bleven trykt paa Dansk, har kun sin Grund deri, at en Leilighed ikke tidligere har frembudt sig, til at faae den bekjendtgiort i noget Tidsskrift eller nogen Samling. Siden denne Afhandling skreves, have mange Forhandlinger over Skypompen fundet Sted, især mellem nordamerikanske Lærde. Ingen af Disses fremsatte Me-

* [Se Udg. Bd. II. S. 492.]